

ՓԱՐՎԱՆԱ

I

Բարձրագահ Աբուլն ու Մըթին սարեր
Մեջք մեջքի տըված կանգնել վեհափառ,
Իրենց ուսերին, Ջավախքից էլ վեր՝
Բըռնած պահում են մի ուրիշ աշխարհ:

- 5 Ասում են՝ էնտեղ արծըվի նըման,
Ծիծղուն, կապուտակ երկընքի ծոցում,
Նըստում էր էն սեգ սարերի արքան
Իրեն Փարվանա ճերմակ ամրոցում:

- Փարվանա արքան մի աղջիկ ուներ.
10 Ու ոչ մի որսկան դեռ իրեն օրում
էնքան գեղեցիկ եղնիկ չէր տեսել՝
Իր որսն անելիս Մըթին սարերում:

- Աշխույժ մանկությամբ զարդարում էր նա
Ծերուկյան օրերն ու սարերն իր հոր,
15 Ու ապրում էր ծեր արքան Փարվանա
Իրեն էն քընքուշ ծաղկով բախտավոր:

Մեծ բախտը սակայն առաջնն էր դեռ.
Եկավ էն օրն էլ հասավ երջանիկ,

Ու զըրկեց արքան ուրախ դեսպաններ
20 Ամեն մի ամրոց, ամեն արքունիք:

— Ո՛րտեղ է, ասավ, էն քաջը, թե կա,
Իմ շընաշխարհիկ գըստերն արժանի,
Թող առնի իր ձին, իր զենքն ու զըրահ,
Գա՛, ցույց տա իրեն, իր բախտը տանի...

II

25 Հագած, կապած զենք ու զըրահ,
Զիանք հեծած ամեհի,
Ահա եկել հավաքվել են
Կըտրիճները Կովկասի,
Ծեր Փարվանա թագավորի
30 Ապարանքի հանդիման
Կազմ ու պատրաստ սպասում են
Մոտիկ ժամին մըրցության:
Ըսպասում է ողջ աշխարհը՝
Եկած, կիտված Փարվանա,
35 Թե ո՞ր կըտրիճն արդյոք պիտի
էն սիրունին տիրանա:

Հընչեց փողը: Ահա փունջ-փունջ
Դըրանիկներ, նաժիշտներ,
Ահա աղջիկն իր նազելի

40 Ու թագավորն ալեհեր:
Հայրը ինչպես մըռույլ մի ամպ,
Աղջիկն անուշ մի լուսին,
Ամպ ու լուսին իրար փարված՝

- Գուրս են գալի միասին:
- 45 Հառաչում է ողջ աշխարհքը.
Կըտրիճները, քարացած,
Երազների մեջ են ընկնում՝
էս աշխարհքից վերացած:
— Նայի՛ր, դստրի՛կ, իշխանագուն
- 50 էս քաջերին լայնալանջ,
Այժմ պիտի հանդես դուրս գան,
Պայքար մըտնեն քո առաջ.
Մեկը իրեն ուժը ցույց տա,
Մյուսը՝ շընորհքն իր բազկի,
- 55 Ո՛րը՝ ճարպիկ ձիարշավը,
Ո՛րն էլ՝ թափը իր վազքի:
Իսկ երբ կըռիվն առնի դադար,
Հայտնի լինին քաջն ու վատ,
Ու երբ անցնեն մեր առջևից
- 60 Կըտրիճները պայազատ,
Ընտրի՛ր, զարկի՛ր ձեռքիդ խնձորն
Անհաղթներից անհաղթին,
Որ ողջ աշխարհ մայիլ մընա
Անզուգական քո բախտին:
- 65 Ասավ արքան, ձեռքը ձրգեց,
Նըշան տըվավ պայքարին,
Այնինչ՝ աղջիկն առաջ եկավ՝
Կարմիր խնձորն իր ձեռին:
— Գուցե, հայրի՛կ, տըկար լավին
- 70 Հաղթի մի վես տըմարդի,
Բայց չի կարող լինել երբեք
Նա սիրելին իմ սըրտի...

- է՛յ, Փարվանա չըքնաղ փերի,
 Ի՞նչն է հավան քո սըրտին,—
- 75 Խըռնըվում են կըտրիճները,
 Խընդրում կըրկին ու կըրկին:
 — Գանձ ես ուզում, ոսկի՛, արծաթ,
 Անգին քարեր ու գոհա՛ր,
 Ա՛ստղ ես ուզում, էլ երկընքից
- 80 Վար կըբերենք քեզ համար:
 — Ինչի՛ս են պետք ոսկին, արծաթ
 Եվ կամ աստղը երկընքի,
 Ոչ էլ գոհար եմ պահանջում
 Սեր-ընկերից իմ կյանքի:
- 85 Ես նըրանից հուր եմ ուզում,
 Անշեջ հուրը սըրբազան,
 Ով կըբերի անշեջ հուրը,
 Նա է ընտրած իմ փեսան...

- Ասավ աղջիկն, իրար անցան
- 90 Կըտրիճները քաջարի,
 Ձիանք հեծած թըռան հապճեպ
 Դեպի շորս կողմն աշխարհի:
 Թըռան՛, շուտով գըտնեն, բերեն
 Անշեջ հուրը աղջըկան.
- 95 Բայց... տարիք են գալի՛ս, գընո՛ւմ,
 Նըրանք չըկան ու չըկան...

III

— Հայրի՛կ, ինչո՞ւ ետ չըդարձան
 էն քաջերը սիրատենչ.

Մի՞թե, հայրի՛կ, ինձ մոռացան,
100 էլ չեն բերիլ հուրն անշեջ:

— Ո՛չ, իմ դըստրիկ, կըզան անշուշտ
Ու կըբերեն էս տարի.

Կըռիվներով արյունըռուշտ
Լիքն է ճամփեն քաջերի:

105 Ո՛վ իմանա, պետք է անցնեն
Մու՞թ աշխարհքից, սև ջըրից.
Ո՛վ իմանա, պետք է փախցնեն
Յո՞թգըլխանի դևերից:

Անց է կենում դարձյալ տարին:

110 Նայում է կույսն ամեն օր.

— Ո՛ւր է, հայրի՛կ, երբ կըզա նա՝
Սարից թըռած ձիավոր:

Միշտ երազում ես տեսնում եմ
էն հերոսին ապագա.

115 Հուր կարոտով թըռած իմ դեմ,
Լուսանում է... ու չըկա:

— Կըզա, դըստրի՛կ, իմ թանկագին,
Հեշտ չի բերվում հուրն անշեջ.

Շատ-շատ անգամ բերող հոգին

120 Ինքն է այրվում նըրա մեջ...

Անց է կենում դարձյալ տարին:

Նայում է կույսն ամեն օր.

Ոչ մի սարից, ոչ մի ճամփում

- Զի երևում ձիավոր:
125 — Հայրի՛կ, հայրի՛կ, մի՞թե չըկա
էս աշխարհքում անշեջ հուր,
Թառամում է սիրտըս ահա,
Պաղ է էս կյանքն ու տըխուր...
էլ չի խոսում. մռայլ, տըրտում,
130 Լուռ է արքան ալևոր,
Սև-սև ցավերն իրեն սըրտում՝
Միտք է անում գըլխակոր:

IV

- էսպես անցան շատ տարիներ.
Տըխուր աղջիկն արքայի
135 Նայե՛ց, նայե՛ց սարերն ի վեր
Ճամփաներին ամայի,
Հույսը հատավ... ու լաց եղավ.
էնքա՛ն արավ լաց ու կոծ,
Որ լիճ կըտրեց արտասուքը,
140 Ծածկեց քաղաքն ու ամրոց.
Ծածկե՛ց, կորա՛ն, ինքն էլ հետը...
Այժըմ էնտեղ տըրտմաշուք
Խոր Փարվանա լիճն է ծըփում,
Հըստա՛կ, ինչպես արտասուք:
145 Ու էն վըճիտ ջըրերի տակ
Ցույց են տալի մինչ էսօր
Ծեր արքայի ճերմակ ամրոցն
Ու շենքերը փառավոր:

- Ասում են, էն թիթեռները,
150 Որ գիշերվա խավարում,
Որտեղ ճըրագ, որտեղ կըրակ,
Որտեղ լույս է հենց վառվում,
Հավաքվում են, շուրջը պատում,
Մեջն են ընկնում խելագար,
155 Ասում են, թե էն Փարվանա
Ջահիլներն են սիրավառ:
Ըշտապելուց թև են առել,
Դարձել թեթև թիթեռներ,
Ու տակավին հուր տեսնելիս՝
160 Մեջն են ընկնում անհամբեր.
Ջանք է անում ամեն մինը,
Շուտով տանի, տիրանա...
Ու այրվում են, այրվո՛ւմ անվերջ
Կըտրիճները Փարվանա: